

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
ТА КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

ОБЛІКОВА КАРТКА
об'єкта культурної спадщини

Городище та селище Михайлівка III («Михайлівське городище»)
(найменування об'єкта)

Вид	Тип	Категорія пам'ятки
Археологічний	Комплекс	Національного значення

1. Дата утворення об'єкта:

X-XIV ст.; роменська культура, доба Київської Русі; післямонгольський час;
XVII-XVIII ст., козацький час.

2. Місцезнаходження об'єкта

Село Михайлівка, Стасівська сільська рада, Диканський район, Полтавська область, у північно-західній частині та на околиці села, в ур. Брусія (Городище), за 0,15-0,20 км на північний захід від північної частини с. Михайлівка, на схилівій частині мису правого високого берега р. Ворскли. Рештки курганного некрополя і залишки давньої фортифікації знаходяться за 0,06-0,15 км на північ – північний захід від майданчика городища.

3. Охоронний номер пам'ятки

Охоронний номер — № 160016-Н

4. Дати і номери рішень, відповідно до яких об'єкт узятий на державний облік та визначено категорію пам'ятки

Постанова Кабінету Міністрів України № 2344 від 03 вересня 2009 р. про включення об'єктів культурної спадщини до «Державного реєстру нерухомих пам'яток України».

5. Функціональне використання:

Сучасне використання	Первісне призначення	Інші (протягом часу існування об'єкта)
Лісові насадження, база відпочинку.	Територія поселення, укріплення і курганний некрополь.	Хутір і село козацького часу.

6. Стислий опис об'єкта:

Розташування	Комплекс розташований над північною околицею села, на краю заповідної діброви в ур. Парасоцьке, на вузькому мису та останці правого корінного берега р. Ворскли, висотою близько 36-40 м над її рівнем, що стрімко вдається у заплаву, пануючи над коліном ріки та річечкою Багачкою (Тарапунькою, Черничкою), з численними старицями-сагами. Мис з городищем має видовжену у широтному на-
--------------	---

	прямку форму стрільчастого відрогу, розширеного зі східного боку. Це розширення підокруглої в плані форми, розміром 100 x 180 м, порівняно похило спускається на схід, до русла ріки, з перепадом висоти у 5-7 м, нижче — круто зривається до річища. Розширення на захід з'єднане із масивом корінного берега пануючим за висотою над мисом перешийком, завширшки 50-70 м.
Характеристика об'єкта	Комплекс складається з невеликого городища округлої в плані форми, ділянок ескарпів та валу поряд із ним, селища, розташованого на останці біля підніжжя укріплення, решток курганного некрополя на підвищенні мису і плато. 1. Городище. Рештки укріплення <i>городища</i> займають похиле розширення високого мису. Від перешийку вони відділені напільним заплалим ровом, що напівкільцем оточує городище із заходу і південного заходу. Воно має форму неправильного овалу, розміром 44 x 52 м, й оточене опилим валом, висотою 2,0-3,5 м, з шириною в основі 4,0-8,0 м та сплюсненням на вершині (ширина 1,5-2,0 м). Східна напільна частина укріплення захищена значно вищим відрізком валу, своєрідним «козирком», висотою до 6,0 м від дна рову, з шириною в основі близько 14,0 м. Ця частина валу, внаслідок ерозійних процесів, осунулася в бік майданчика, утворивши схил крутизною 30°. Ширина заплаилого рову коливається у межах 3,0-8,0 м, його глибина від рівня майданчика не перевищує 3,5 м, а здебільшого знаходиться у межах 2,0-2,5 м. Із західного боку дно рову трапецієподібної у перетині форми, воно лежить вище рівня майданчика укріплення, більше ніж на 3 м. Така ситуація виникла внаслідок сповзання частини мису з городищем по схилу. Площа майданчика, захищеного валами, — 27 x 30 м (<i>0,08 га</i>). Перепад висот на майданчику на сьогодні становить 3 м. Зі східного боку городища, вздовж схилу крутизною 40-45°, місцями вгадуються рештки опилого і знищеного ерозією рову. Поверхня майданчика, укріплень та перешийку задернована і вкрита грабово-дубовими лісовими насадженнями. У західній частині городища культурні нашарування залягають з глибини 0,20-0,25 см. До глибини 0,40 м лежить щільний горілий чорноземний шар, що містить вкраплення червоної перепаленої за високої температури глини, котра походить із заповнення обгорілих дерев'яних конструкцій валу та клітей. Під ними знайдені рештки піщовикової кладки в основі валу. У верхній частині нашарувань відзначені фрагменти кераміки доби Руїни і Гетьманщини, що підтверджує факт заселення території пам'ятки у часи пізнього українського середньовіччя, а в горілих прошарках виявлені дрібні уламки роменської ліпної та давньоруської гончарної кераміки. Із заповнення рову походить залізний бронебійний черешковий наконечник стріли 2-ї пол. XIII-XIV ст. 2. Вал допоміжний та <i>ескарп</i>. Вздовж мисового перешийку, майже за широтною віссю природного відгалуження плато, за 2,0 м від північно-східного краю схилу, помітні рештки опилого <i>валу</i> висотою 0,6-1,0 м та шириною в основі 1,5-2,5 м. Протяжність його становить близько 125 м. Вал закінчується за 50-60 м від городища. Навколишні схили, особливо північно-східний, зберігають сліди <i>ескарпування</i>, переходячи часто в урвище. Крутизна схилів становить 50-60°. На протилежному південно-західному боці крутизна

	схилів значно менша. Тут розташований давній яр, утворений тимчасовими водотоками. Ескарпування перешийку з півдня й південного сходу, з боку старого яру, пошкоджене прокладанням узвозу, напевне, пізньосередньовічної епохи. Внизу, з півночі й північного сходу, біля підосви мису знаходиться досить рівна площа, що здіймається над річищем. Її ширина 30-80 м, протяжність вздовж стариці — 200-250 м. 3. Рештки курганного некрополя. За 100-120 м від валів городища вглиб мису розташоване невелике, поросле деревами діброви, курганоподібне підвищення, висотою 0,50 м і діаметром 15-18 м. Вздовж стрілки мису із валом помітні 10 невеликих задернованих курганів і сліди ще менших насипів, висотою 0,15-0,70 м і діаметром 4-8 м. Розкопки курганів не проводилися. 4. Селище. Біля підніжжя мису розташований помітний останець третьої тераси, з розміщеною на ньому базою відпочинку Української медичної стоматологічної академії «Диканська діброва», споруди якої здіймаються по схилу майже від рівня підніжжя. Він видовжений у меридіональному напрямку, має розміри 50-80 x 110 м (площа – близько 0,75 га), його висота над рівнем заплави не перевищує 28 м. Вершина останця сплюснена, зі слідами давнього ескарпування схилів. Тут знаходилося <i>селище-посад</i> городища, а також поселення пізнього етапу роменської культури. Про це свідчать знахідки роменської ліпної кераміки, біля підосви та схилів мису. Вершина цього підвищення частково забудована, місцями заасфальтована і задернована. Верхню частину останця складають гумусовані супіщані культурні нашарування (0,2-0,3 м). На поверхні також зустрічається ліпна кераміка роменської культури і гончарна XVIII ст. Знахідки з підніжжя мису із городищем та на останці із базою відпочинку представлені уламками стінок ліпних горщиків пізнього етапу роменської культури. Тут же знайдене пряслице, виготовлене із рожевого овруцького шиферу із отвором в 1,0 см. Значна кількість уламків посуду зі схилів мису належить димленій гончарній кераміці кінця XVII – XVIII ст., а також пізнішого часу, що прикрашена лінійно-хвилястими візерунками, нанесеними червоно-рудими ангобами.
Наявність творів мистецтва	Твори мистецтва відсутні.

7. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

1. Городище.
2. Ділянка допоміжного валу та ескарпу.
3. Селище.
4. Рештки курганного некрополя.

8. Ступінь схоронності об'єкта:

Добрий, задовільний, незадовільний, аварійний	Загальний стан городища та решток укріплень — добрий, збереженої частини селища — в цілому незадовільний.
--	---

9. Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
Науковий звіт	1999	Супруненко О.Б., Гейко А.В., Коваленко О.В., Кулатова І.М., Мироненко К.М., Сапегін С.В.	Науковий архів Інституту археології НАН України, 1999/68 «б»; Науковий архів Центру охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, ф. е., спр. 231.
Науковий звіт	2004	Шерстюк В.В., Супруненко О. Б., Мироненко К. М.	Науковий архів ІА НАН України; НА ЦОДПА, ф. е., спр. 430.

10 До облікової картки додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування матеріалів	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище. Схематичний план місцезнаходження комплексу.	1	2011	Менчинська Т.В., Шерстюк В.В.
Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище. Генеральний план комплексу.	1	2004, 2012	Менчинська Т.В., Шерстюк В.В.
Михайлівка, с., Брусія, ур. Панорама загального вигляду мису — місця розташування городища. <i>З півдня.</i>	1	2011	Супруненко О.Б.
Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище. Залишки валу у східному секторі укріплення. <i>Вигляд з півдня.</i>	1	2004	Супруненко О.Б.
Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище. Ділянка рову у західній частині. <i>З півночі.</i>	1	2004	Супруненко О.Б.
Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище. Залишки валу та рову. <i>Вигляд з півночі.</i>	1	2004	Супруненко О.Б.
7. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище. Залишки валу і рову на схилі північно-східній частині мису. <i>Вигляд з півдня.</i>	2	2004	Супруненко О.Б.
Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище. Північний ескарпований схил мису. <i>Вигляд із заходу та сходу.</i>	2	2004	Супруненко О.Б.
Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище. План городища і знахідки (кераміка, залізо).	1	1999	Супруненко О.Б., Коваленко О.В., Кулатова І.М., Мироненко К.М.

Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище. Профілі гіпсометричної зйомки городища.	1	1999	Супруненко О.Б., Гейко А.В., Коваленко О.В., Кулатова І.М., Мироненко К.М.
--	---	------	---

Облікову картку склали і доповнили:

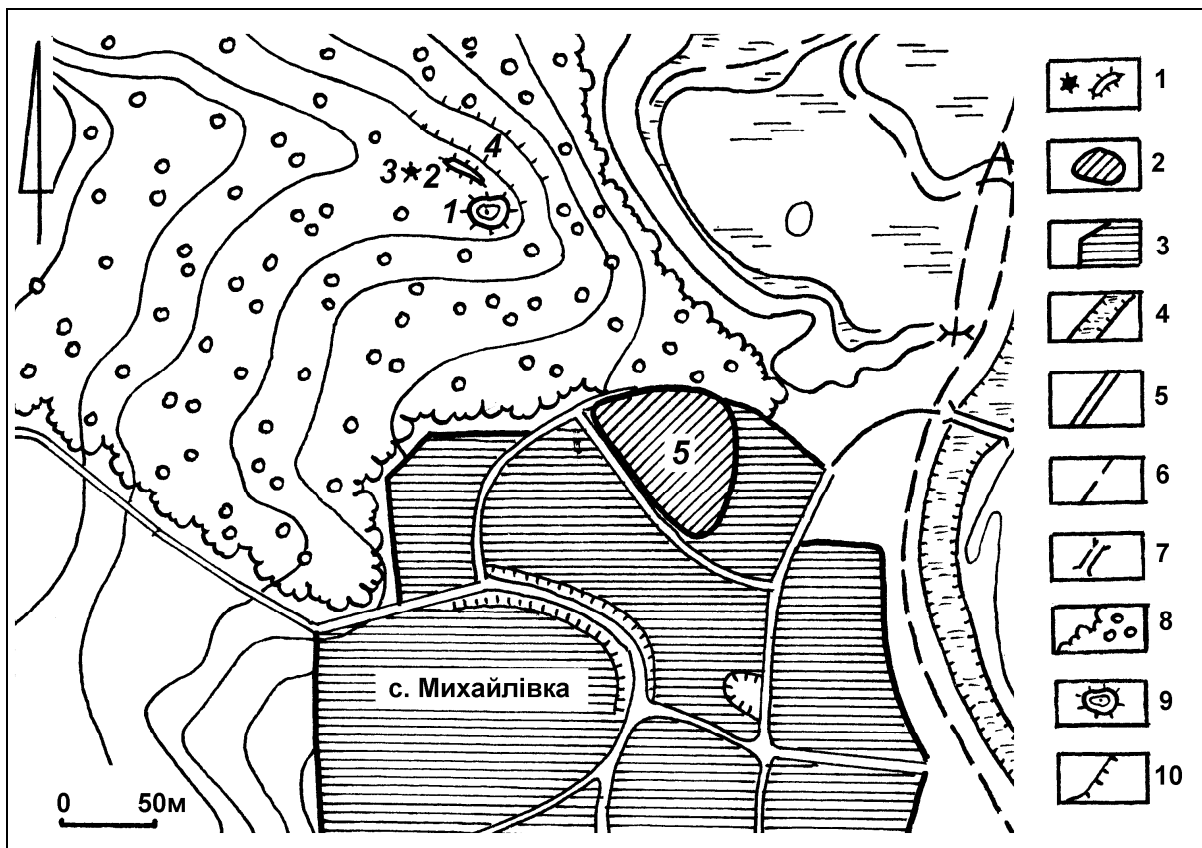
Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
Науковий співробітник Інституту археології НАН України	кандидат історичних наук	М.М. Ієвлев		14.12.2010
Заступник директора ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України по Полтавській обл., заслужений працівник культури України	кандидат історичних наук, старший науковий співробітник	О.Б. Супруненко		14.12.2010, 02.10.2012
Науковий співробітник ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України	магістр історії	В.В. Шерстюк		14.12.2010, 02.10.2012

Керівник органу охорони культурної спадщини —
Начальник управління культури Полтавської облдержадміністрації

Г.І. Фасій

(ініціали, прізвище, підпис, печатка)

Ілюстрації

1. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище.

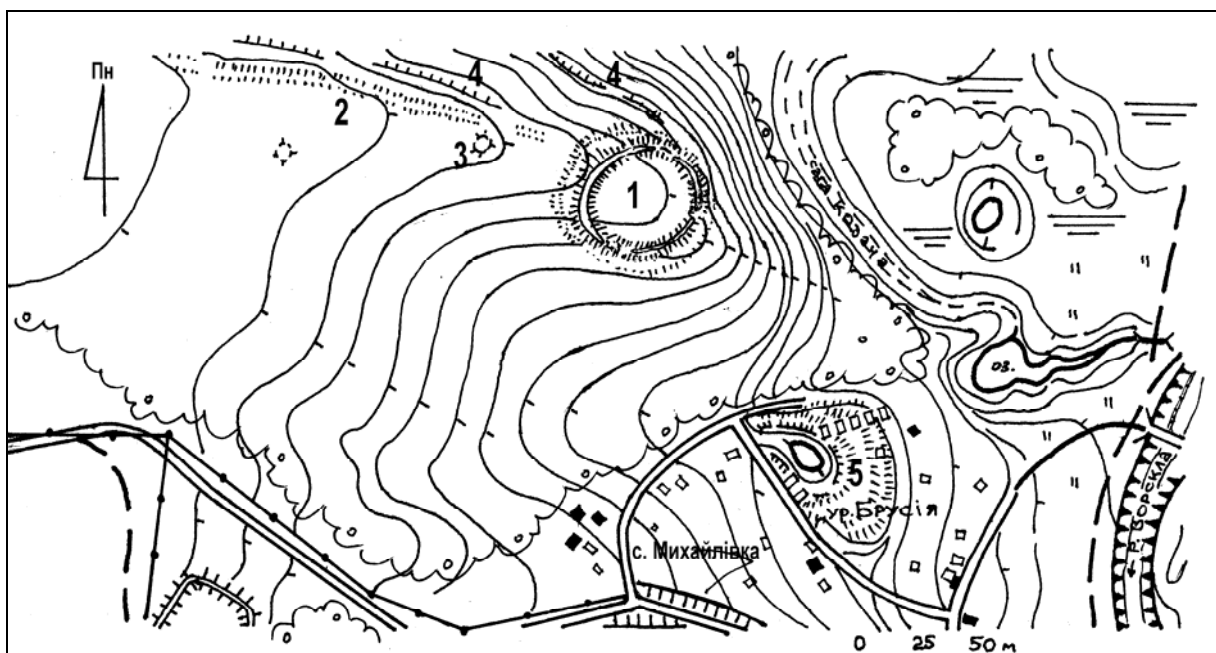
Схематичний план місцезнаходження комплексу.

Цифрами позначенні: 1 – городище; 2 – ділянка додаткового валу;

3 – кургани або курганоподібні насипи; 4 – ділянки ескарпування;

5 – посад (селище).

Умовні позначення: 1 – вал, кургани; 2 – селище; 3 – забудова села; 4 – річки; 5 – дороги з твердим покриттям; 6 – ґрунтові дороги; 7 – містки; 8 – ліси; 9 – городище; 10 – ескарпи.

2. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище.

Генеральний план комплексу.

Цифрами позначенні: 1 – городище; 2 – додатковий вал; 3 – кургани чи курганоподібні насипи; 4 – ділянки ескарпування; 5 – посад (селище).

3. Михайлівка, с., Брусія, ур. Панорама загального вигляду мису — місця розташування Михайлівського городища. З півдня.

4. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище.
Залишки валу у східному секторі укріплення. *Вигляд з півдня.*

5. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище.
Ділянка рову у західній частині. *З півночі.*

6. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище.
Залишки валу та рову. *Вигляд з півночі.*

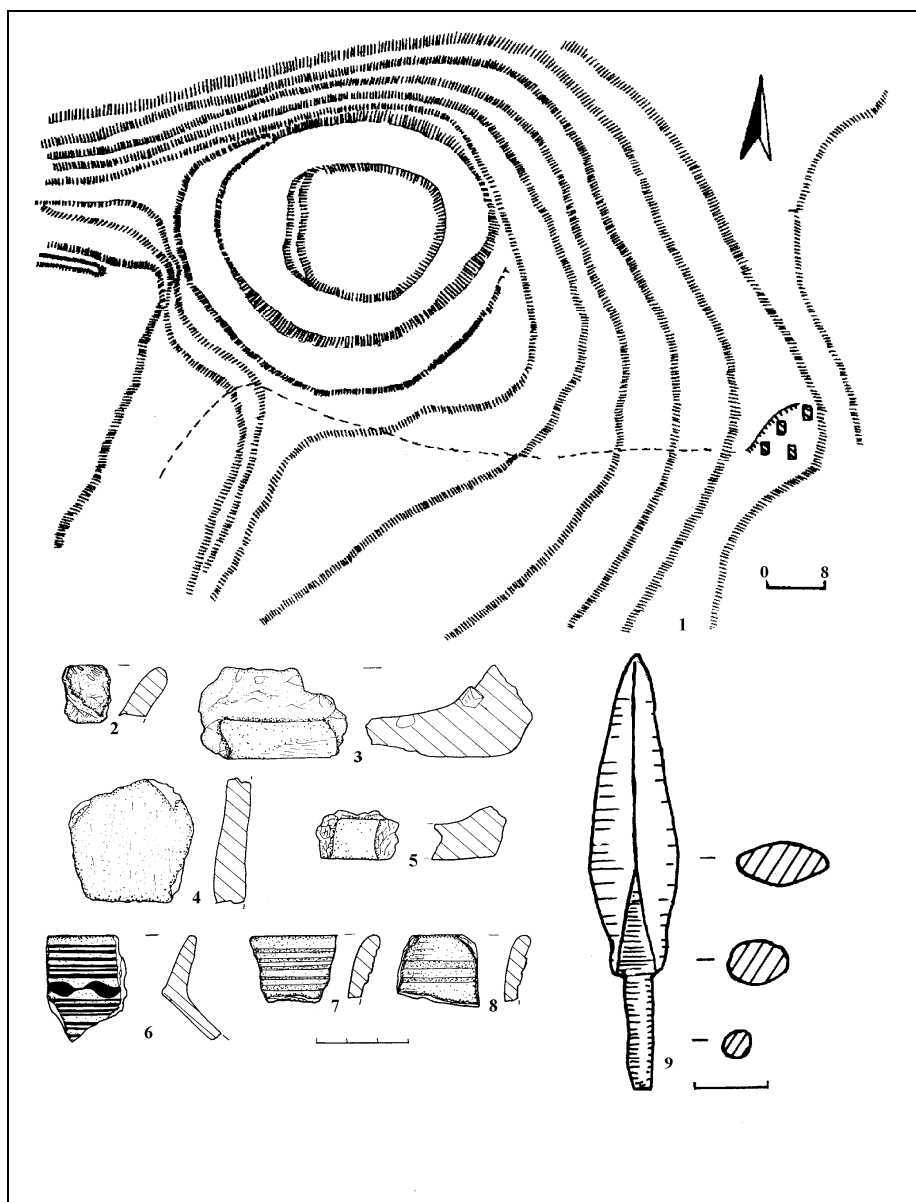
7. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище.
Залишки валу і рову на схилі північно-східній частині мису.
Вигляд з півдня.

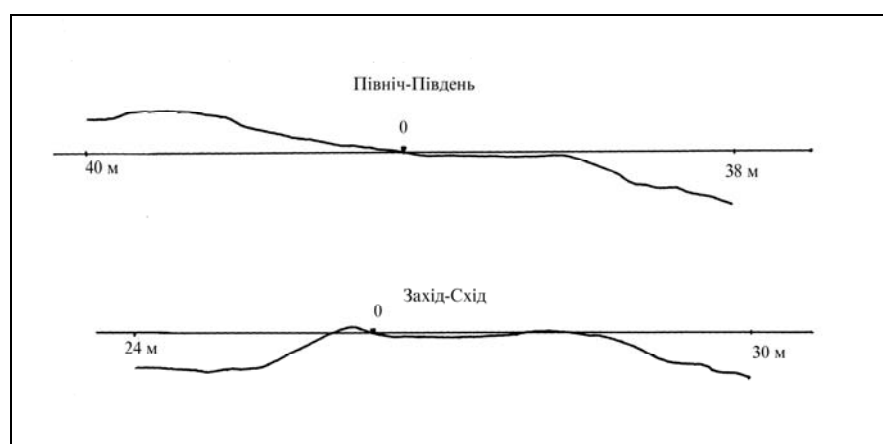
8-9. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище.

Північний ескарпований схил мису.

Вигляд із заходу (8) та сходу (9).

10. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище.
План городища (1) і знахідки (2-9, кераміка, залізо).

11. Михайлівка, с., Брусія, ур. Михайлівське городище.
Профілі гіпсометричної зйомки городища.